

Sbírka soudních rozhodnutí

Věc C-228/23

Association AFAÏA

v.

Institut national de l'origine et de la qualité (INAO)

(žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, kterou podala Conseil d'État, Francie)

Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 4. října 2024

„Řízení o předběžné otázce – Zemědělství – Ekologická produkce a označování ekologických produktů – Nařízení (EU) 2018/848 – Použití některých produktů a látek v ekologické produkci a seznamy těchto produktů a látek – Výjimka – Prováděcí nařízení (EU) 2021/1165 – Příloha II – Pojmy ‚velkochov‘ a ‚chov hospodářských zvířat bez zemědělské půdy‘ – Důvěra spotřebitelů – Dobré životní podmínky zvířat – Ohled na životní prostředí a klima – Kritéria“

1. *Zemědělství – Společná zemědělská politika – Ekologická produkce a označování ekologických produktů – Nařízení 2018/848 – Povolení produktů a látek pro použití v ekologické produkci – Hnojiva, pomocné půdní látky a živiny – Zákaz použití hnojiv pocházejících z velkochovu – Rozsah – Velkochov – Pojem – Chov hospodářských zvířat bez zemědělské půdy – Pojem*
(Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 2018/848, článek 12 a čl. 24 odst. 1 písm. b) a příloha II část 1; rozhodnutí Komise 2021/1165, příloha II)

(viz body 35, 45, 46, 48, 49, 53, 54, 56–59, 61, 66, 67, 70, výrok 1)

2. *Zemědělství – Společná zemědělská politika – Ekologická produkce a označování ekologických produktů – Nařízení 2018/848 – Povolení produktů a látek pro použití v ekologické produkci – Hnojiva, pomocné půdní látky a živiny – Zákaz použití hnojiv pocházejících z velkochovu – Vnitrostátní právní úprava zakazující použití hnojiv z klecových chovů a z chovů v kompletních roštových nebo mřížových systémech a překračujících určité prahové hodnoty počtu zvířat – Přípustnost – Podmínky*
(Nařízení Komise 2021/1165, příloha II, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/92, článek 4 a příloha I bod 17)

(viz body 73, 74, 79–81, výrok 2)

Shrnutí

Soudní dvůr, kterému Conseil d'État (Státní rada, Francie) předložila žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, upřesnil rozsah zákazu používání hnojiv, pomocných půdních látek a živin pocházejících z velkochovů v ekologickém zemědělství, jak je stanoven v příloze II prováděcího nařízení 2021/1165¹, přijatého pro účely použití nařízení 2018/848².

Pokud jde o hnojení půdy využívané k ekologické produkci, tato nařízení povolují, odchýlně a pouze v nezbytném rozsahu, použití některých produktů a látek pocházejících z jiné než ekologické produkce za podmínky, že nepocházejí z „velkochovů“³.

V roce 2020 změnil Institut national de l'origine et de la qualité (Národní ústav pro ochranu původu a kvality, dále jen „INAO“), který je francouzskou veřejnou správní institucí, svůj výkladový pokyn k unijní právní úpravě v oblasti ekologického zemědělství, zejména za účelem výkladu tohoto zákazu používání hnojiv a pomocných půdních látek živočišného původu pocházejících „z velkochovu“ na ekologických pozemcích. INAO vyložil uvedený pojem tak široce, že vylučuje statková hnojiva chovů v kompletních roštových nebo mřížových systémech, jakož i z klecových chovů překračujících určité prahové hodnoty počtu dotčených zvířat.

Sdružení AFAÍ, jež je profesním sdružením na ochranu zájmů producentů organických hnojiv, se u předkládajícího soudu domáhá zrušení rozhodnutí, kterým INAO zamítl jeho žádost o změnu výkladového pokynu. Podle uvedeného sdružení je rozhodující kritérium pro dotčený zákaz spojeno s využíváním půdy, takže pojem „velkochov“ může odpovídat pouze pojmu „chov hospodářských zvířat bez zemědělské půdy“ a označovat podniky živočišné výroby, které neobhospodařují zemědělskou půdu.

S ohledem na tuto otázku týkající se původu hnojiv, jež lze použít v ekologickém zemědělství, se předkládající soud táže Soudního dvora na pojem „velkochov“ a klade si otázku, jaký je rozsah výjimky stanovené v příloze II prováděcího nařízení 2021/1165.

Závěry Soudního dvora

Zprvée, pokud jde o rovnocennost pojmů „velkochov“ a „chov hospodářských zvířat bez zemědělské půdy“, Soudní dvůr konstatoval, že oba pojmy sice odkazují na mechanizaci postupů produkce a na její masovost, nicméně nemají stejný význam.

Podle svého obvyklého smyslu odkazuje výraz „průmyslový“ nebo „intenzivní“ na způsob masového chovu, jehož cílem je optimalizovat výnosnost této činnosti, zejména zvýšením hustoty zvířat v zemědělském podniku nebo tím, že jsou zvířata ve větší či menší míře vytržena z venkovního prostředí a je jim vyhrazen omezený prostor. Velkochov obecně vyžaduje značné

¹ – Prováděcí nařízení Komise (EU) 2021/1165 ze dne 15. července 2021, kterým se povolují některé produkty a látky pro použití v ekologické produkci a stanoví jejich seznamy (Úř. věst. 2021, L 253, s. 13 a oprava Úř. věst. 2022, L 115, s. 230).

² – Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/848 ze dne 30. května 2018 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 834/2007 (Úř. věst. 2018, L 150, s. 1).

³ – Podle bodu 1.9.3 části I nařízení 2018/848 platí, že pokud nelze způsoby obdělávání a používání statkových hnojiv z ekologického zemědělství uspokojit nutriční potřeby rostlin, lze používat pouze hnojiva a pomocné půdní látky, které byly povoleny pro použití v ekologické produkci podle článku 24 nařízení 2018/848, a to pouze v nezbytné míře. Hnojiva, pomocné půdní látky a živiny povolené Komisí podle uvedeného článku 24 jsou uvedeny v příloze II prováděcího nařízení 2021/1165, v jejímž třetím pododstavci je upřesněno, že v ekologické produkci „nesmí pocházet z velkochovu“ chlévský hnůj, kompostovaný hnůj a kapalné živočišné výkaly.

investice, využívání obohacených krmiv a preventivní podávání antibiotik. Může způsobovat významné znečištění životního prostředí. Mimoto specifická ochrana dobrých životních podmínek zvířat není nutně mezi prioritami tohoto chovu.

Naproti tomu „chov hospodářských zvířat bez zemědělské půdy“ podle svého obvyklého významu odpovídá „průmyslovému“ nebo „intenzivnímu“ způsobu chovu, v němž zdroje výživy zvířat v převážné části nebo vůbec nepocházejí ze zemědělského podniku, v němž se daný chov nachází.

Z toho vyplývá, že pojem „velkochov“ je podstatně širší než pojem „chov hospodářských zvířat bez zemědělské půdy“, a proto musí být tyto pojmy považovány za odlišné.

Pokud jde o pojem, který je třeba použít pro účely výkladu přílohy II nařízení 2021/1165, a tudíž rozsah dotčeného zákazu, Soudní dvůr dospěl k závěru, že zákaz se vztahuje na všechny „velkochovy“, a nikoli pouze na „chovy hospodářských zvířat bez zemědělské půdy“.

Soudní dvůr, který se věnoval obecné systematické této přílohy, připomíná jednak, že odchylující se povolení, jež je v ní stanoveno, musí být vykládáno restriktivně, což znamená, že omezení tohoto povolení, a sice zejména zákaz používat přípravky „pocházející z velkochovu“, musí být naopak vykládán široce.

Je třeba upozornit, že výklad, podle něhož pojem „velkochov“ odpovídá pouze pojmu „chov hospodářských zvířat bez zemědělské půdy“, vede k tomu, že statková hnojiva pocházející ze všech „velkochovů“ s výjimkou „chovů hospodářských zvířat bez zemědělské půdy“ jsou povolena pro účely používání v ekologickém zemědělství. Tento výklad proto vede k širokému výkladu oblasti působnosti uvedené výjimky, což je v rozporu s uvedenou zásadou.

Dále, pokud jde o argument, podle kterého je dotčený důvod zákazu výlučně spojen s využíváním půdy, Soudní dvůr upřesnil, že je pravda, že podle celostního přístupu, kterým se vyznačuje ekologické zemědělství, musí být živočišná produkce spojena s půdou. To však znamená pouze to, že způsob chovu „hospodářských zvířat bez zemědělské půdy“ není slučitelný se zásadami ekologického zemědělství, a je tedy v tomto rámci prostě a jednoduše zakázán.

Ekologické zemědělství navíc spočívá rovněž na uplatňování chovatelských postupů, které posilují imunitní systém zvířat, včetně pravidelného pohybu a přístupu na otevřená prostranství. Mimoto nařízení 2018/848 zakazuje geneticky modifikované organismy v krmivech a výrazně omezuje používání přípravků na ochranu rostlin.

Nelze tedy tvrdit, že se ekologické zemědělství vyznačuje pouze určitým způsobem obhospodařování půdy, a důvod dotčeného zákazu je tedy výlučně spojen s využíváním půdy. Tento způsob zemědělství je celkovým systémem řízení zemědělského podniku a produkce potravin, který spojuje osvědčené postupy v oblasti životního prostředí a klimatu, vysokou úroveň biologické rozmanitosti, ochranu přírodních zdrojů, uplatňování přísných norem v oblasti dobrých životních podmínek zvířat a norem produkce v souladu s poptávkou rostoucího počtu spotřebitelů po produktech získaných za použití přírodních látek a procesů. Souvisí zejména s šetrnými metodami produkce, a zejména s podmínkami ustájení zvířat, a to jak z hlediska svobody pohybu a přístupu do venkovních prostor, tak z hlediska hustoty populace chovu.

S ohledem na tyto požadavky nelze připustit, aby statková hnojiva z „velkochovů“ nebo „intenzivních chovů“ byla povolena jako hnojiva ekologického zemědělství.

Tento výklad je potvrzen i cíli nařízení 2018/848, jako jsou ochrana životního prostředí, dobrých životních podmínek zvířat a důvěry spotřebitelů. Výjimka, která umožňuje široce používat produkty pocházející z intenzivních chovů, by tak zjevně narážela na tyto cíle a byla by v rozporu s požadavky soudržnosti, jakož i s etickými a environmentálními zásadami, jež jsou samotným základem ekologického zemědělství.

Legitimní očekávání spotřebitelů, že produkty označené logem Unie pro ekologickou produkci byly skutečně vyprodukovány v souladu s nejvyššími normami, zejména v oblasti ochrany životního prostředí a dobrých životních podmínek zvířat, jsou zaručena, pokud statková hnojiva používaná v ekologickém zemědělství pocházejí z ekologických zdrojů nebo, pokud tyto zdroje nejsou dostatečné a pouze v tomto případě, pokud jsou používána konvenční hnojiva, jež ovšem nepocházejí z velkochovů.

Zadruhé Soudní dvůr uvedl, že za současného stavu unijního práva nejsou kritéria, která je třeba zohlednit při určení, zda daný chov musí být kvalifikován jako „velkochov“ ve smyslu přílohy II prováděcího nařízení 2021/1165, upravena obecnými harmonizačními opatřeními. Soudní dvůr nicméně upřesňuje, že unijní právo nebrání vnitrostátní právní úpravě, podle níž zákaz používat na ekologicky obhospodařované půdě hnojiva a pomocné půdní látky živočišného původu „pocházející z velkochovů“ týká i statkových hnojiv z chovů v kompletních roštových nebo mřížových systémech a překračujících prahové hodnoty stanovené v příloze I směrnice EIA, jakož i statkových hnojiv z klecových chovů překračujících tytéž prahové hodnoty⁴. Pro účely této kvalifikace je nicméně třeba vycházet ze souboru indicií, jež se týkají alespoň ochrany dobrých životních podmínek zvířat, respektování biologické rozmanitosti, jakož i ochrany životního prostředí a klimatu.

⁴ – Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/92/EU ze dne 13. prosince 2011 o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí (Úř. věst. 2012, L 26, s. 1), ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/52/EU ze dne 16. dubna 2014 (Úř. věst. 2014, L 124, s. 1).